

XXIII.

Príspevek ku poznání křidového útvaru u Jičína.

Podává Čeněk Zahálka v Roudnici.

(Předloženo 17. května 1895).

Křidový útvar v okolí Jičína je proslulý přírodními krásami svých nejmladších vrstev, Hruboskalských pískovců, které od Jizerského údolí mezi Turnovem a mladou Boleslaví až k Jičínu se táhnou, kdež v Prachovských skalách a Přivýšíně se zakončují. Protivu těchto pískovců tvoří nejstarší vrstvy českého útvaru křidového, Perucké a Korycanské pískovce, jež na úpatí melafýrového hřbetu Kozákov-Tábor-Bradleckého na povrch vycházejí a na tamější permský útvar se příkládají. Mezi Peruckými a Korycanskými pískovci na jedné straně a mezi Hruboskalskými pískovci na straně druhé vloženo jest více pásem, z nichž jednomu větší pozornost věnovati chcem, poněvadž pro své zvláštní palaeontologické poměry označuje určitý geologický horizont, v Čechách velmi rozšířený a na mnoha místech zjištěný. Je to pásmo složené z písčitých slínů a křemitých vápenců, které se od Knižnic přes Zámez k Těšínu rozšiřuje, tvoříc přfkry břeh po pravé straně Cidliny u Zámeze a Těšínskou stráň nad Železnici. Silnice vedoucí z Jičína do Lomnice otáčí se východně od Těšína dolů k Železnici, a v této zatáčce přístupny jsou vrstvy onoho pásma dostatečně. Shledáváme zde, že dál od povrchu, v čerstvé skále jsou písčité slíny pevné, tmavší, modravé, v mocnější stolice se lámou a v nich jsou ještě pevnější, tvrdší a tmavší, křemité vápence. Slíny i vápence mají mnoho mikroskopického glaukonitu a týž i v makroskopických tmavých zrnkách někdy se objevuje. Na povrchu rozpadávají se písčité slíny v tenčí měkké desky a mezi těmi vyčnívají pevné lavice křemitého vápence. Rozkladem glaukonitu mění se též barva obou hornin ve světlejší, tak že písčité slíny žloutnou a křemité vápence šedou barvu nabývají. Jak v písčitém slínu tak zvláště v křemitém vápenci objevují se tyto skameněliny:

- Beryx. (vz)
 Nautilus sublaevigatus D'Orb. (zř) s přirostlými Serpulami
 a Exogyrami. Nautily mívají až 30 cm v průměru.
 Pachydiscus peramplus Mant. (vz)
 Scaphites Geinitzii D'Orb. (vz)
 Turritella multistriata Reuss. (zř)
 Turritella Noeggerathiana Goldf. (zř)
 Natica vulgaris Reuss. (zř)
 Aporrhais Reussi Gein. sp. (vz)
 Rapa cancellata Sow. (vz)
 Isocardia sublunulata D'Orb. (vz)
 Mutiella. (vz)
 Eriphyla lenticularis Goldf. sp. (zř)
 Arca subglabra D'Orb. (zř)
 Pinna decussata Goldf. (zř)
 Lithodomus spathulatus. Reuss. (h)
 Modiola capitata Zittel. (zř)
 Pholas sclerotites Gein. (zř)
 Pholadomya nodulifera Münst. (vz)
 Pholadomya aequivalvis D'Orb. (vz)
 Panopaea gurgitis Brongn. (zř)
 Inoceramus Brongniarti Park. (h) Exempl. dosahují až 30 cm.
 délky, jichž misky až 1·5 cm. tlusté jsou. Mladé exempl. jsou hojnější.
 Lima elongata Sow. (zř)
 Lima multicostata Gein. (zř)
 Pecten curvatus Gein. (h)
 Pecten laevis Nilss. (zř)
 Exogyra conica Sow. (zř)
 Exogyra lateralis Reuss. (h)
 Exogyra laciniata D'Orb. (vz)
 Ostrea frons Park. (vz)
 Ostrea semiplana Sow. (zř)
 Serpula ampulacea Sow. (vz)
 Serpula. Přirostlá na Nautilech (h)
 Phymosoma radiatum Sorig (zř)
 Cardiaster ananchytis D'Orb. (vz)
 Micraster Michelini Ag. (vz)
 Micraster. (vz)
 Hemiaster plebeius Nov. (zř)
 Pleurostoma bohemicum Zittel. (vz)

Srovnáme-li pásmo toto u Jičina s pásmy útvaru křídového v okolí Řipu, shledáváme, že se shoduje po stránce palaeontologické s vyššími souvrstvími *c* a *d* pásma IX. (Trigoniové + Bryozoické vrstvy) u Kokořína a Choroušek. Tytéž vrstvy zjistil FRIČ v údolí Jizery od Mladé Boleslavi až do okolí Turnova. Že vrstvy popsaneho pásma v Čechách velmi rozšířeny jsou, o tom svědčí ta okolnost, že i v nejvýchodnější části Čech v pohoří Tiché Orlice mocně jsou vyvinuty. Skameněliny, které uvádí FRIČ (Jizerské vrstvy str. 53, 54.) z trigoniových vrstev Báčova lomu u Chocně, souhlasí, pokud se týče hlavních vodících skamenělin, s našimi u Jičina. Sám nalezl jsem v pásmu tomto v Pelinách u Chocně po pravé straně Tiché Orlice v pevném křemitém vápenci ve vyšší poloze lomu Vorlova:

- Ptychodus latissimus* Ag.
- Pleurotomaria linearis* Mant.
- Pinna decussata* Goldf.
- Modiola capitata* Zittel.
- Inoceramus Brongniarti* Park.
- Lima multicostata* Gein.
- Exogyra conica* Sow.
- Ostrea semiplana* Sow.
- Anomia subtruncata* D'Orb.
- Callianassa antiqua* Otto.
- Phymosoma radiatum* Sorign.
- Cardiaster ananchytis* D'Orb.
- Micraster Michelini* Ag.
- Hemiaster plebeius* Nov.

Patro pásmo našeho u Jičina přístupno není; v okolí Řipu však a v Chocni (na hřbitově — viz FRIČ: Jizerské vrstvy str. 52.—56.) jest přístupno a tvořeno vrstvou velmi glaukonickou X. *a.* v níž jsou charakteristická jádra gastropodů a jiných skamenělin na povrchu často zelenavá. U Roudnice obsahuje tato glaukonitická vrstva též *Terebratulula semiglobosa* a jiné význačné skameněliny tamějšího pásma X. (Teplického), proto ji již ku pásmu X. (Teplickému) počítám.

